

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-153>

УДК 338.262.8

ІННОВАЦІЙНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК КЛЮЧОВА ОЗНАКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

INNOVATIVE ENTERPRISE AS A KEY SIGN OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Рибак Марія Олегівна
аспірантка,
Поліський національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3453-1059>

Rybak Mariia
Polissia National University

Актуальність теми статті визначається тим, що проблема сталого розвитку в сучасному світі стає все більш актуальною, і ключовою складовою цього процесу є інноваційне підприємництво. Підприємництво, що базується на інноваціях, визначає конкурентоспроможність економіки, суспільний прогрес та збалансований розвиток. Попри значний інтерес до інноваційного підприємництва, виникає потреба в ретельному аналізі його ролі та впливу на сталий розвиток. Автором виконано аналіз сучасного стану інноваційного підприємництва, виявлено ключові фактори, що впливають на його розвиток, проаналізовано тенденції та перспективи його подальшого розвитку в контексті сталого розвитку. Дослідження підтверджує важливість інноваційного підприємництва як ключової ознаки сталого розвитку. На основі отриманих результатів формуються рекомендації для урядових та громадських структур щодо сприяння інноваційному підприємництву, вдосконалення правової бази та створення сприятливого середовища для його розвитку.

Ключові слова: інновація, підприємницька діяльність, сталий розвиток, підприємництво, конкуренція.

In the contemporary world, sustainable development faces unprecedented challenges across ecological, economic, and social domains. Amidst these challenges, innovative entrepreneurship emerges as a pivotal factor capable of fostering sustainable development. However, despite significant advancements in this domain, obstacles persist, hindering the full realization of innovative entrepreneurship's potential. This article aims to analyze innovative entrepreneurship as a critical aspect of sustainable development, focusing on current trends, challenges, and opportunities. The objective is to determine the impact of innovative entrepreneurship on socio-economic development and formulate recommendations to facilitate its further advancement. The study identifies prevailing trends in innovative entrepreneurship, shedding light on key directions of development and discerning influential factors shaping its trajectory in the contemporary world. Through comprehensive analysis, the article delineates obstacles and issues impeding the comprehensive exploration of innovative entrepreneurship's potential, including financial constraints, regulatory barriers, and others. The research delves into the role of innovative entrepreneurship in creating economic, social, and environmental value, underscoring its contribution to sustainable development. Innovative entrepreneurship stands as a linchpin for sustainable development, offering pathways for economic progress, social inclusion, and environmental stewardship. Addressing the identified challenges and fostering a conducive environment for innovative entrepreneurship is imperative to harness its full potential and steer societies toward sustainable futures. The article advocates for collaborative efforts among governments, businesses, and civil society to enact policies and practices that nurture and promote innovative entrepreneurship as a cornerstone of sustainable development.

Key words: innovation, entrepreneurship, sustainable development, enterprise, competition.

Постановка проблеми. Сучасний світ стикається з безпрецедентними викликами, пов'язаними з екологічними, економічними та соціальними проблемами, що ставлять під загрозу сталий розвиток. В контексті цих викликів, інноваційне підприємництво висту-

пає як ключовий фактор, здатний сприяти досягненню сталого розвитку. Однак, не дивлячись на значні досягнення в цій галузі, існують проблеми та виклики, що перешкоджають повному розкриттю потенціалу інноваційного підприємництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Багато дослідників вивчали інноваційне підприємництво в умовах сучасного функціонування. Серед них: К. Богун [1], З. Варналій [2], Т. Васильців [3], Л. Воротіна [4], А. Гойко [5] та ін.

Але, проведений аналіз наукової літератури показав, що існує потреба провести узагальнення теоретичних аспектів інноваційного підприємництва як ключу ознаку сталого розвитку, оскільки цей напрям є недостатньо вивченим та потребують ретельного дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у визначенні впливу інноваційного підприємництва на соціально-економічний розвиток та розробці рекомендацій щодо сприяння його подальшому розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному світі інноваційне підприємництво відіграє ключову роль у розвитку економіки та соціуму загалом. Одним із головних трендів, що прослідковується в інноваційному підприємстві, є зростання інтересу до секторів з високим технологічним потенціалом, таких як інформаційні технології, біотехнології та зелена енергія. Це відбивається у збільшенні кількості стартапів та підприємств, спрямованих на розробку новаторських технологій та продуктів.

Ще одним важливим трендом є зростання глобальної конкуренції у сфері інноваційного підприємництва. Країни та регіони змагаються за приваблення інвестицій, талантів та технологій, що призводить до появи нових центрів інноваційної активності та розвитку кластерів підприємств [6].

Одним із ключових трендів є також розширення екосистеми інноваційного підприємства, яка включає у себе не лише бізнес-сектор, а й урядові структури, академічні установи, інкубатори та акселератори стартапів. Ця екосистема сприяє спільному розвитку технологій, обміну знаннями та залученню інвестицій.

Також варто зазначити, що в останні роки спостерігається зростання інтересу до соціального та відповідального підприємництва. Більше підприємців та стартапів включають етичні та соціальні аспекти в їхню діяльність, що стає важливим фактором конкурентоспроможності та привертає увагу інвесторів.

Узагальнюючи, сучасні тренди інноваційного підприємництва свідчать про його зростаючу значущість у сучасній економіці та

суспільстві. Вони вказують на те, що інноваційне підприємництво є ключовим фактором, який формує економічну динаміку, стимулює соціальний прогрес та сприяє сталому розвитку [7–8].

Згідно з даними Європейської Комісії, лише 40% малих і середніх підприємств (МСП) у Європейському Союзі використовують інноваційні технології, що свідчить про потенціал для подальшого росту інноваційного підприємства [9].

За даними Світового Банку, доступ до фінансування залишається однією з основних перешкод для розвитку підприємства в багатьох країнах світу, особливо серед молодих підприємців та жінок [10–11].

Одним із викликів є також низький рівень інвестицій у дослідження та розвиток (R&D) у багатьох країнах, що може обмежувати можливість для створення інноваційних продуктів та послуг. Ці проблеми та тенденції потребують детального аналізу та розробки стратегій, спрямованих на стимулювання інноваційного підприємства як ключової ознаки сталого розвитку. Розвиток інноваційного підприємства, хоча і є ключовим фактором для сталого розвитку, постійно стикається з рядом складних викликів, які обмежують його потенціал та ефективність (рис. 1).

Першим серйозним викликом є недостатність фінансування для інноваційних підприємств та стартапів. Більшість з них зіштовхуються з високими витратами на дослідження та розробки, що вимагають значних інвестицій, особливо на початковому етапі.

Другим важливим викликом є недостатня регуляторна база та відсутність стимулів для інноваційного підприємства. Часто законодавство не враховує особливостей інноваційного сектору, або навіть створює перешкоди для його розвитку, що ускладнює діяльність підприємств і гальмує їхній розвиток.

Третім викликом є нестабільність інноваційного середовища та швидкі технологічні зміни. Підприємства постійно повинні пристосовуватися до нових технологій, відстежувати ринкові тенденції та швидко реагувати на зміни, що вимагає великих зусиль та ресурсів [13].

Четвертим викликом є нерівність доступу до ресурсів та можливостей для розвитку інноваційного підприємства. У розвинених країнах доступ до фінансування, технологій та знань зазвичай є більш доступним, ніж у розвиваючихся країнах та регіонах, що сприяє виникненню нерівностей у розвитку інноваційного бізнесу.

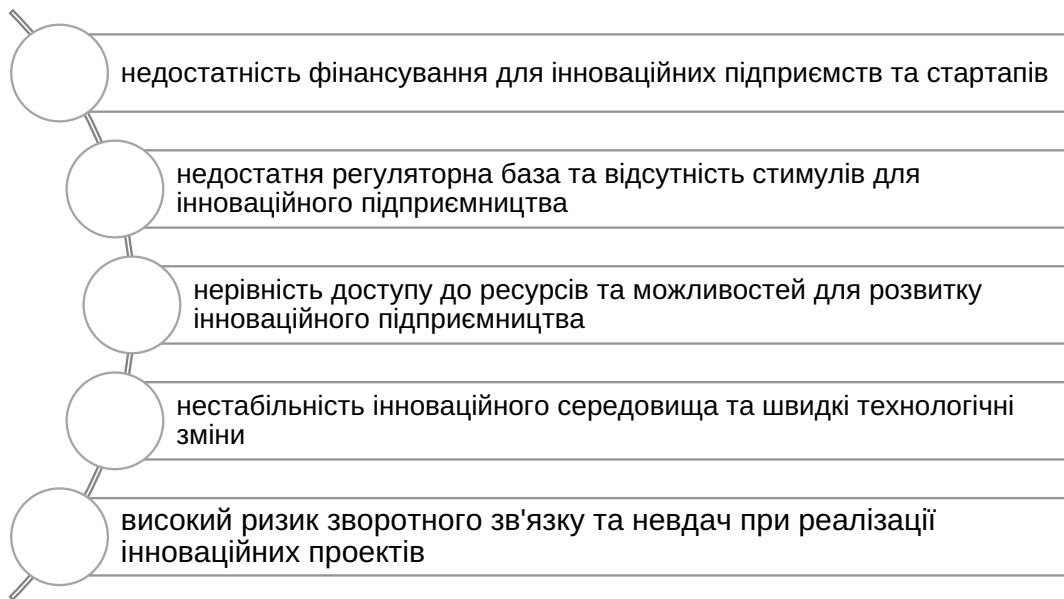

Рис. 1. Виклики, що обмежують розвиток інноваційного підприємництва

Джерело: узагальнено автором за [12]

Останнім, але не менш важливим викликом є високий ризик зворотного зв'язку та невдач при реалізації інноваційних проектів. Багато інноваційних підприємств стикаються з високим ризиком неуспіху, оскільки інновації часто є новаторськими та не випробуваними на практиці.

Усі ці виклики створюють складну обстановку для інноваційного підприємництва та вимагають комплексного підходу з боку урядів, бізнесу та громадськості для їх вирішення та створення сприятливих умов для розвитку інноваційного бізнесу [14].

Оцінка впливу інноваційного підприємництва на сталий розвиток є суттєвим завданням у сучасному світі, де стійкість та екологічна раціональність набувають все більшого значення. Перш за все, інноваційне підприємство сприяє економічному зростанню, створюючи нові ринки, робочі місця та збільшуючи конкурентоспроможність країни. Це сприяє збільшенню доходів населення та підвищенню якості життя, що в свою чергу впливає на загальний рівень добробуту та сталого розвитку суспільства.

Крім того, інноваційне підприємство сприяє соціальному розвитку, враховуючи потреби різних груп населення. Воно стимулює розвиток освіти, включаючи STEM-напрямки, та розвиток технічних навичок, що сприяє підвищенню рівня кваліфікації робочої сили та створенню можливостей для всебічного розвитку людей.

Значний вплив інноваційного підприємства на сталий розвиток може спостерігатися також у сфері здоров'я та медицини. Розвиток нових медичних технологій та методів лікування не лише покращує якість медичної допомоги, але й збільшує тривалість та якість життя людей, що сприяє загальному підвищенню рівня здоров'я населення. Формування ефективних рекомендацій для політики та практики є ключовим етапом у сприянні розвитку інноваційного підприємництва та забезпеченні сталого розвитку суспільства. Перш за все, урядам та законодавчим органам слід спрямовувати зусилля на створення сприятливого регуляторного середовища для розвитку інноваційного бізнесу. Це включає вдосконалення законодавства щодо інтелектуальної власності, спрощення процедур реєстрації бізнесу та зменшення адміністративних бар'єрів [15].

Другим важливим аспектом є створення механізмів фінансової підтримки для інноваційних підприємств та стартапів. Уряди можуть розробити програми грантів, кредитів та інвестицій, спрямованих на підтримку новаторських ідей та проектів. Важливо забезпечити доступність цих ресурсів для широкого кола підприємців, включаючи жінок та молоді [15–16].

Також важливо створити мережі інноваційного співробітництва, які об'єднують урядові органи, бізнес-спільноту, академічні установи та громадські організації. Ці мережі можуть

сприяти обміну знаннями, технологіями та ресурсами, що сприятиме розвитку інноваційних проектів та підвищенню їхньої успішності. Урядам варто активно сприяти розвитку інноваційного освітнього середовища, спрямованого на формування навичок та компетенцій, необхідних для успішного ведення бізнесу в умовах швидких змін технологій та ринків. Нарешті, важливо стимулювати підприємства до впровадження соціально відповідальних практик та забезпечення їхньої взаємодії з громадським сектором та владою для досягнення спільних цілей сталого розвитку.

Висновки. У результаті дослідження можна зробити висновок, що інноваційне підприємництво має значний вплив на сталий розвиток, сприяючи економічному зростанню, збереженню природних ресурсів, соціальному розвитку та покращенню якості життя. Його роль неважливіша у формуванні здорового та стійкого суспільства, яке здатне вирішувати виклики сучасності та забезпечувати

благополуччя майбутніх поколінь. Відкриття нових ринків, створення нових технологій та продуктів, а також сприяння соціальній інклюзії є ключовими перевагами цього процесу. Визначено виклики, що стоять перед інноваційним підприємництвом, зокрема недостатність фінансування, нерівність доступу до ресурсів та технологій, а також регуляторні обмеження, які вимагають комплексного підходу для їх вирішення з боку урядових структур, бізнес-спільноти та академічних установ. Зазначено важливість підтримки співпраці між різними секторами, включаючи урядові органи, бізнес-спільноту, академічні установи та громадські організації. Тільки шляхом спільних зусиль можна досягти значних результатів у розвитку інноваційного підприємства та його впливу на сталий розвиток. Впровадження цих рекомендацій допоможе створити сприятливі умови для розвитку інноваційного підприємства, що в свою чергу сприятиме сталому економічному, соціальному та екологічному розвитку суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Богун К. В., Каплунова А. М. Роль малого підприємництва у розвитку будівельного комплексу. 2012. URL: http://www.rusnauka.com/12_ENXXI_2011/Eco_nomics/9_85641.doc.htm
2. Варналій З. С., Сизоненко В. О. Основи підприємницької діяльності : навч. посібник. Київ : Знання України, 2004. 404 с.
3. Васильців Т. Г., Іляш О. І., Міценко Н. Г. Економіка малого підприємства: навчальний посібник. За ред. д-ра екон. наук Т. Г. Васильціва. Київ : Знання, 2013. С. 396–398.
4. Воротіна Л.І. Малий бізнес та підприємництво в ринкових умовах господарювання: навч. посібник / [Л. І. Воротіна, В. Є. Воротін, Л. А. Мартинюк, Т. В. Черняк]; ред. Л. І. Вороніна. - К. : Вид-во Європ. Ун-ту, 2002. - 307 с.
5. Гойко А. Ф., Сорокіна Л. В., Скакун В. А. Оптимізація управління бізнес-процесами будівельних підприємств в умовах економічної кризи. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 8. С. 58–66.
6. Єпіфанова І. Ю. Дзюбко М. Ю. Формування стратегії розвитку підприємства в сучасних умовах. *Вісник ОНУ ім. Т.Г. Шевченка*. 2017. Вип. 2 (55). С. 99–102.
7. Ковальчук В.Г., Шопіна А.М., Пономарьова А.Ю. Удосконалення стратегічного управління підприємством. *Фінансовий простір*. 2020. № 1(37). С. 66–75.
8. Олійник Л.В., Кузнєцова А.П. Методологічні засади формування стратегії розвитку підприємства. *Економіка і організація управління*. 2018. № 3(31). С. 118–126.
9. Трухан О. Л. Наукова інтерпретація функцій стратегічного управління підприємствами. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2010. № 1. Т. 2. С. 29–35.
10. Тесленок І. М., Вороська К. А. Алгоритм розробки стратегії розвитку малих підприємств. *Економічний простір*. 2017. № 125. С. 159–171.
11. Писаренко С. В., Сень О. В., Бурик В.В. Формування стратегії розвитку підприємницької діяльності фірми. *Інфраструктура ринку*. Випуск 49. 2020. С. 127–131.
12. Друкер П. Як забезпечити успіх у бізнесі: новаторство і підприємництво [пер. з англ. В.С. Гуля]. Київ : Україна, 1994. 319 с.
13. Погорєлов Ю. С. Категорія розвитку та її експлейнарний базис. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2012. Вип. 27. Т. 1. С. 30–34. URL: http://tppe.econom.univ.kiev.ua/data/2012_27_1/Zb27_1_04.pdf
14. Горіна Г. О. Діалектика поняття «розвиток підприємства». *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 8. С. 123–127. URL: <http://bses.in.ua/journals/2016/8-2016/26.pdf>

15. Кондратенко Н. О., Волкова М. В. Сучасні технології управління у промисловості і будівництві. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : науковий журнал*. Острого : Вид-во НаУОА, березень 2021. № 20(48). С. 4–9.
16. Єфременко В.В. Управлінські аспекти підприємницької діяльності в будівництві з урахуванням пріоритетів сталого розвитку. *Вісник економічної науки України*. 2017. № 2. С. 33–37.

REFERENCES

1. Bohun K. V. (2012) Rol maloho pidpryyemnystva u rozvytku budivelnoho kompleksu [The role of small business in the development of the construction complex]. Available at: http://www.rusnauka.com/12_ENXXI_2011/Economics/9_85641.doc.htm (accessed February 5, 2024).
2. Varnaliy Z.S. (2004) Osnovy pidpryyemnyts'koyi diyal'nosti [Basics of entrepreneurial activity]: navch. posibnyk. *Znannya Ukrainy*. p. 404.
3. Vasylytsiv T. H. (2013) Ekonomika maloho pidpryyemstva [Economy of a small enterprise] navchalnyy posibnyk. *Znannya*. P. 396–398.
4. Vorotina L. I. (2002) Malyy biznes ta pidpryyemnystvo v rynkovykh umovakh hospodaryuvannya [Small business and entrepreneurship in market economic conditions]: navch. posibnyk. *Vyd-vo Yevrop. Un-tu*. P. 307.
5. Hoyko A. F., Sorokina L. V., Skakun V. A. (2009) Optyimizatsiya upravlinnya biznes-protsesamy budivel'nykh pidpryyemstv v umovakh ekonomichnoyi kryzy [Optimizing the management of business processes of construction enterprises in the conditions of the economic crisis]. *Aktual'ni problemy ekonomiky*. № 8, pp. 58–66.
6. Yepifanova I. Y. Dzyubko M. Y. (2017) Formuvannya stratehiyi rozvytku pidpryyemstva v suchasnykh umovakh [Formation of the enterprise development strategy in modern conditions]. *Visnyk ONU im. T.H. Shevchenka*. № 2 (55), pp. 99–102.
7. Kovalchuk V. H., Shopina A. M., Ponomar'ova A. Y. (2020) Udoskonalennya stratehichnoho upravlinnya pidpryyemstvom [Improvement of strategic management of the enterprise]. *Finansovyy prostir*. № 1(37), pp. 66–75.
8. Oliynyk L. V., Kuznyetsova A. P. (2018) Metodolohichni zasady formuvannya stratehiyi rozvytku pidpryyemstva [Methodological principles of formation of enterprise development strategy]. *Ekonomika i orhanizatsiya upravlinnya*. № 3(31), pp. 118–126.
9. Trukhan O. L. (2010) Naukova interpretatsiya funktsiy stratehichnoho upravlinnya pidpryyemstvamy [Scientific interpretation of the functions of strategic management of enterprises]. *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu. Ekonomichni nauky*. № 1. (2), pp. 29–35.
10. Teslenok I. M., Vorovska K. A. (2017) Alhorytm rozrobky stratehiyi rozvytku malykh pidpryyemstv [Algorithm for developing a strategy for the development of small enterprises]. *Ekonomichnyy prostir*. № 125, pp. 159–171.
11. Pysarenko S. V., Sen' O. V., Buryk V. V. (2020) Formuvannya stratehiyi rozvytku pidpryyemnyts'koyi diyal'nosti firmy [Formation of a strategy for the development of the company's entrepreneurial activity]. *Infrastruktura rynku*. № 49, pp. 127–131.
12. Druker P. (1994) Yak zabezpechyty uspih u biznesi: novatorstvo i pidpryyemnystvo [How to ensure success in business: innovation and entrepreneurship]. Kyiv : Ukrayina. 319 p.
13. Pohoryelov Y. S. (2012) Katehoriya rozvytku ta yiyi ekspleynarnyy bazys [Category of development and its explanatory basis]. *Teoretychni ta prykladni pytannya ekonomiky*. № 27, pp. 30–34. Available at: http://tppe.econom.univ.kiev.ua/data/2012_27_1/Zb27_1_04.pdf (accessed February 12, 2024).
14. Horina H. O. (2016) Dialektyka ponyattya «rozvytok pidpryyemstva» [The dialectic of the concept of "enterprise development"] *Prychornomorski ekonomichni studiyi*. № 8, pp. 123–127. Available at: <http://bses.in.ua/journals/2016/8-2016/26.pdf> (accessed February 12, 2024).
15. Kondratenko N. O., Volkova M. V. (2021) Suchasni tekhnolohiyi upravlinnya u promyslovosti i budivnytstvi [Modern management technologies in industry and construction]. *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu «Ostroz'ka akademiya». Seriya «Ekonomika»*. № 20(48), pp. 4–9.
16. Yefremenko V. V. (2017) Upravlinski aspekty pidpryyemnyts'koyi diyal'nosti v budivnytstvi z urakhuvannyam priorytetiv staloho rozvytku [Management aspects of entrepreneurial activity in construction, taking into account the priorities of sustainable development]. *Visnyk ekonomichnoyi nauky Ukrainy*. № 2, pp. 33–37.